

220923 - Ölen kimsenin âilesi tarafından taziyede ve kırkıncı günde yapılan yemekten yemenin hükmü

Soru

Bizde insanlar, ölenin vefâtından dolayı kırkıncı güne özel yemek pişirirler. Fakat biz bunu haram olarak görüyoruz. Bundan dolayı da bu gibi yemeklere gitmiyoruz. Ancak ölen kimsenin yakınları olan komşularımız, evimize yemek gönderip çocuklarımıza vermişler. Çünkü ben, (yabancı oldukları için) onların diliyle konuşamıyorum. (Yemeği reddederek) onların duygularını yaralamak ve kalplerini kırmak da istemiyorum. Bu sebeple yemeği alıp eşimin annesine yani kaynanama verdim ve (yemeği verirken de) bunun haram olduğunu ve hayvanlara vermesini veya sahiplerine iâde ederek bu yemekten kurtulmasını söylemiştim. Kaynanam ise, bu yemeği ne hayvanlara vermiş, ne de sahiplerine iâde etmiş, aksine bunu yapmak yerine yemeği; "Bu, yapılması haram olan âdettir, ama yemek haram değildir. Dolayısıyla yemeği yemekte bir sakınca yoktur", diyen kocasına vermiş.

Şimdi ben, bu yemeğin hükmünü öğrenmek istiyorum. Bu yemeği yemek câiz midir, yoksa değil midir? Eğer yenilmesi câiz değil ise, bu yemeği ne yapmamız gerekir? Bu yemeği başka birisine verirsem ve o kimse de bu yemeği yerse, bana günah olur mu?

Detaylı cevap

Allah'a hamd olsun.

Hamd, yalnızca Allah'adır.

Birincisi:

Sünnet olan; komşuların, yakın akrabaların ve dostların, yemek yapıp onu ölen kimsenin âilesine hediye etmeleridir.

İslam Soru ve Cevap

Genel Direktör

Şeyh Muhammed Salih el-Munecid

Nitekim Nebi -sallallahu aleyhi ve sellem-'den sâbit olduğuna göre, amcasının oğlu Cafer b. Ebî Talib'in -Allah ondan râzı olsun- Mute gazvesinde savaşırken ölüm haberi kendisine ulaştığında o şöyle buyurmuştu:

اصْنَعُوا لِآلِ جَعْفَرٍ طَعَامًا، فَقَدْ أَتَاهُمْ مَا يَشْغَلُهُمْ. [رواه الترمذي، وحسنه، وأبو داود، وابن ماجه، وحسنه ابن كثير، والشيخ الألباني]

“Cafer’in âilesi için yemek hazırlayın. Zirâ onları meşgul eden iş (kendilerine yemek hazırlamaktan alıkoyan Cafer’in ölüm haberi) geldi.”[1]

İmam Şâfiî -Allah ona rahmet etsin- bu konuda şöyle demiştir:

“Ölen kimsenin komşularının veya yakın akrabalarının, vefat ettiği günde ve o günün gecesinde ölen kimsenin âilesi için yemek yaparak onları doyurmaları, benim hoşuma gider. Çünkü bu davranış, sünnet ve güzel bir hatıradır. Ayrıca bizden önceki ve bizden sonraki hayır sahiplerinin güzel davranışlarından birisidir.”[2]

İbn-i Kudâme -Allah ona rahmet etsin- şöyle demiştir:

“Onlara yardım etmek ve hüzünlü kalplerini teselli etmek için, ölen kimsenin âilesine, yemek yapıp göndermek müstehaptır. Zirâ onlar başlarına gelen musibet ve tâziyeye gelenlerle meşgul olduklarından dolayı kendilerine yemek yapamayabilirler.”[3]

Bu konuda (213425) nolu sorunun cevabına bakabilirsiniz.

İkincisi:

Âlimlerin cumhuru; ölen kimsenin âilesinin, (taziyeye gelen) insanlara takdim etmek için yemek yapmasını kerih (çirkin) görmüşlerdir. Bu yemeğin ilk günde veya dördüncü günde veya onuncu günde veya kırkıncı günde veyahut da ölüm yıldönümünde olması arasında hiçbir fark yoktur, hepsi de yerilmiş ve çirkin görülmüştür.

Hanefî âlimi İbn-i Hümmam -Allah ona rahmet etsin- bu konuda şöyle demiştir:

“Ölen kimsenin âile tarafından taziyeye gelenlere yemek ziyâfeti verilmesi kerih görülmüştür.Çünkü yemek ziyâfeti, sevinç ve mutluluk günlerinde meşrû görülmüştür. Keder ve hüznün günlerinde meşrû görülmemiştir. Bu sebeple bu davranış, çirkin bir bid’attır.”[4]

Mâlikî âlimi el-Hattâb -Allah ona rahmet etsin- şöyle demiştir:

“Ölen kimsenin âilesinin yemek yapması ve insanları yemekte biraraya getirmesine gelince, bazı âlimler bunu kerih görmüşler ve bunu bid’at saymışlardır.Çünkü (cenaze yeri), yemek ziyâfetlerinin verildiği yer değildir.”[5]

İmam Nevevî -Allah ona rahmet etsin- şöyle demiştir:

“Ölen kimsenin âilesinin yemek yapması ve insanları yemekte biraraya getirmesine gelince, bu konuda (Nebi -sallallahu aleyhi ve sellem- ve ashâbından) bir şey nakledilmediği için bu davranış müstehap olmayan bir bid’attır.”[6]

İbn-i Kudâme -Allah ona rahmet etsin- şöyle demiştir:

“Ölen kimsenin âilesinin yemek yapmasına gelince, bu davranış mekruhtur. Çünkü bu davranış, ölen kimsenin âilesinin musibetlerini arttırmak ve meşguliyetlerine meşguliyet eklemektir.Ayrıca bu davranış, câhiliye Araplarının yaptıklarına benzemeye çalışmaktır.”[7]

Şeyhulislâm İbn-i Teymiyye -Allah ona rahmet etsin- şöyle demiştir:

“Ölen kimsenin âilesinin yemek yapıp insanları yemeğe dâvet etmesine gelince, bu davranış meşrû değildir. Bu, bid’attan başka bir şey değildir. Hatta Cerîr b. Abdullah -Allah ondan râzı olsun- bu konuda şöyle demiştir:

[كُنَّا نَعُدُّ الْاجْتِمَاعَ إِلَى أَهْلِ الْمَيِّتِ، وَصَنْعَةَ الطَّعَامِ بَعْدَ دَفْنِهِ مِنَ النَّيَاحَةِ. [رواه أحمد والترمذي وابن ماجه

“Biz, ölen kimsenin âilesinin yanında toplanmayı ve ölünün defninden sonra onların insanlara yemek hazırlamasını, ölenin üzerine feryad-ü figan ederek ağlamaya denk (bir günah) olarak görürdük.”[8]

Ancak bu konuda müstehap olan; bir kimse öldüğü zaman, onun âilesi için yemek yapmaktır.”[9]

İlmî Araştırmalar ve Dâimî Fetvâ Komisyonu âlimleri bu konuda şöyle fetvâ vermişlerdir:

“Ölen kimsenin âilesinin insanlara yemek yapması ve bunu kendileri için bir gelenek haline getirmelerine gelince, -bildiğimiz kadarıyla- Nebi -sallallahu aleyhi ve sellem-‘den veya O’nun Raşid halifelerinden böyle bir davranış bilinmemektedir. Aksine bu davranış, terk edilmesi gereken bir bid’attır.Çünkü bu davranış,ölen kimsenin âilesinin meşguliyetine meşguliyet katmaktır.Ayrıca bu davranış,câhiliye devri Araplarının yaptıklarına benzemeye çalışmak ve Rasûlullah -sallallahu aleyhi ve sellem-‘in sünnetinden ve O’nun raşid halifelerinin -Allah onlardan râzı olsun- yolundan yüz çevirmek demektir.”[10]

Yine İlmî Araştırmalar ve Dâimî Fetvâ Komisyonu âlimleri demişlerdir:

“Günümüzde ölen kimsenin âilesinin yapmakta olduğu akşam yemeğinin veya kırkıncı gün yemeğinin dînde hiçbir aslı yoktur.Ölen kimsenin âilesi, sadaka olarak ölü adına yemek vermek isterlerse, belirli bir güne bağlı kalmamaları gerekir. Eğer verecekleri yemeğin ücretini fakirlere sadaka olarak verirlerse, bu onlar için daha hayırlıdır. Çünkü bu davranış, riyâdan daha uzak, fakirler için daha faydalı ve gayri müslimlere benzemekten daha uzaktır.”[11]

Dört mezhep imamının üzerinde ittifak ettikleri görüş; bu davranışın mekruh oluşudur. Nitekim onların görüşleri daha önce nakledilmişti. Bazı âlimler ise, bu davranışın haram olduğu görüşüne varmışlardır.

İbn-i Muflih -Allah ona rahmet etsin- şöyle demiştir:

İslam Soru ve Cevap

Genel Direktör

Şeyh Muhammed Salih el-Muneccid

“Denildi ki: (Bu davranış) haramdır. İmam Ahmed bunu kerih görmüş ve: ‘Bu davranış hoşuma gitmiyor’ demiştir.

Cafer şöyle nakletmiştir:

‘(İmam Ahmed) Onlara (ölen kimsenin âilesinin, taziyeye gelenlere yemek yapmasına) ruhsat (izin) vermemiştir.’

el-Merrûzî şöyle nakletmiştir:

‘(İmam Ahmed şöyle demiştir:) Bu davranış (ölen kimsenin âilesinin, taziyeye gelenlere yemek yapması), câhiliye amellerindedir.

(İmam Ahmed) bunu şiddetle reddetmiştir.”[12]

Yemeğin ücreti,yetimlerin ve buluş çağına ermemiş çocukların mallarından verilmişse, bu durumda (mekruh olan görüş), haram olur.

Değerli âlim Muhammed b. İbrahim Âl-i eş-Şeyh -Allah ona rahmet etsin- şöyle demiştir:

“Fakihler -Allah onlara rahmet etsin-, ölen kimsenin âilesinin, insanlara yemek yapmasının mekruh ve bunun nehyedilen matem yemeği olduğunu beyan etmişlerdir. Eğer verilen yemek, ölen kimsenin mirasından ve vârislerden de çocuk yaşta olanlar varsa veya hazır bulunmuyorlarsa veyahut da vârislerden yemeğin verilmesine râzı olmayanlar varsa, bu takdirde bu yemeği vermek haramdır. Çünkü bu davranış, şer’î izni olmadan başkasının mallarını kullanmak demektir.”[13]

Değerli âlim Muhammed el-Muhtar eş-Şenkitî -Allah ona rahmet etsin- şöyle demiştir:

“Ölen kimsenin âilesini yemek yapmakla görevlendirmek, sünnete aykırıdır. Bu davranış, bid’ata daha yakındır. Hatta yemek, yetimlerin ve buluş çağına ermemiş çocukların mallarından verilirse, haram olur. Nitekim bazı câhiller böyle yapmakta ve sanki düğün merasimi yapılacakmış gibi, yere

İslam Soru ve Cevap

Genel Direktör

Şeyh Muhammed Salih el-Muneccid

sermek için halı ve yaygı satın almak ve taziye masraflarını karşılamak amacıyla yetimlerin ve dul kadınların hakkı olan ölen kimsenin mirasından para almaktadırlar. Böylelikle ölen kimsenin âilesini masrafa sokmakta ve onlara zarar vermektedirler. Bu sebeple bu yemek, yetimlerin mallarını haksız yere yemek olur.

Allah Teâlâ böyle yapanları şöyle nitelendirmiştir:

[إِنَّ الَّذِينَ يَأْكُلُونَ أَمْوَالَ الْيَتَامَىٰ ظُلْمًا إِنَّمَا يَأْكُلُونَ فِي بُطُونِهِمْ نَارًا وَسَيَصْلَوْنَ سَعِيرًا] [سورة النساء الآية: 10]

“Yetimlerin mallarını haksız yere yiyenler, şüphesiz karınlarını ancak ateşle doldurmuş olurlar ve zaten onlar çılgın bir ateşe (cehenneme) gireceklerdir.”[14]

Allah Teâlâ’dan selâmet ve âfiyet dileriz.”[15]

Değerli âlim Muhammed b. İbrahim Âl-i eş-Şeyh -Allah ona rahmet etsin- yine şöyle demiştir:

“Ölen kimsenin âilesi tarafından,ölülerine sadaka olması için diye yaptıkları yemeğe gelince, bu davranış, bazı insanların bu zamanda müptelâ oldukları şeylerdendir. Âlimlerin hakkında: “Bu davranış meşrû değildir” dedikleri şey budur. Eğer yemek, yetimlerin mallarından olursa, daha şiddetli haram olur. Yetimlerin velisi durumunda olan kimsenin, (yetimlerin mallarından) harcadığı miktarı tazmin etmesi gerekir. Yetimin malından bu gibi şeylerde harcama yaparsa, velinin bu malı tazmin etmesi (geri vermesi) gerekir.Çünkü yetim, bu yemeği vermekten sorumlu değildir. Yetimi, dînde hiçbir aslı olmayan bu harcamayı kendi malından üstlenmeye zorlaması, veliye câiz de değildir. Bu sebeple yetimin malından harcayan kimsenin, harcadığı malı tazmin etmesi gerekir.”[16]

Üçüncüsü:

Kendisine (uzak yerden) misafir olarak gelenlere vefat sebebiyle değil de onlara ikram etmek babından yemek yapılırsa, bu mekruh sayılmaz.

İbn-i Kudâme -Allah ona rahmet etsin- bu konuda şöyle demiştir:

“Gerek duyulduğunda böyle yapmak câizdir. Çünkü ölülerinin taziyesine köylerden ve uzak yerlerden gelenler olabilir ve onların evlerinde kalabilirler. Bu durumda onlara yemek vermek zorunda kalırlar.”[17]

Değerli âlim Abdulaziz b. Baz -Allah ona rahmet etsin- şöyle demiştir:

“Taziye zamanında ölen kimsenin âilesine misafirler gelir de onların yanında konaklarsa, misafir oldukları için onlara yemek yapmalarında bir sakınca yoktur.

Aynı şekilde ölen kimsenin âilesinin, kendilerine ikram edilen yemekten yemeleri için komşularından ve yakın akrabalarından diledikleri kimseleri yemeğe davet etmelerinde de bir sakınca yoktur.”[18]

İlmî Araştırmalar ve Dâimî Fetvâ Komisyonu âlimleri demişlerdir:

“Ölen kimsenin âilesi tarafından insanlar için yemek yapılmasına gelince, bu davranış sünnete aykırıdır. Hatta münker bir davranıştır. Ancak yanlarına bir misafir gelir de evlerinde konaklarsa, bunda bir beis yoktur.”[19]

Değerli âlim Muhammed el-Muhtar eş-Şenkitî -Allah ona rahmet etsin- şöyle demiştir:

“Burada yaygın hale gelen bir mesele bulunmaktadır.

O da şudur: Ölen kimsenin âilesine bir misafir gelen ve yanlarında konaklayan misafir meselesi...

Eğer gelen misafir, amca çocukları veya ölen kimsenin kardeşleri gibi yakınlarından olup yolculuktan gelmişler ve insana misafir olmuşlarsa, onlar misafir hükmündedirler ve onlara ikramda bulunmak haktır. Ölen kimsenin hatırı için veya ölen kimsenin adına sadaka olması için değil de misafire ikram babından gelen misafirlere kurban kesilmesinde bir sakınca yoktur. Çünkü

bu, bizim meselemizin aslından tamamen ayrı bir meseledir. Bu davranış, taziyeden değildir. Bunun taziye ile bir ilgisi de yoktur. Bu, Allah Teâlâ ve elçisi Muhammed -sallallahu aleyhi ve sellem-'in emrettiği misafire ikram babındandır. Bu sebeple misafire ikramda bulunmakta bir sakınca yoktur.”

[20]

Dördüncüsü:

Ölen kimsenin âilesinin taziyeye gelenlere takdim etmek üzere yemek yapmalarının kendilerine mekruh olduğu gibi, ölen kimsenin âilesinin bu sebeple hazırladıkları yemekten yemek de mekruhtur. Eğer bu yemek, mirasçı küçük çocukların malından yapılmışsa, bu takdirde o yemekten yemek, haramdır.

el-Behûtî -Allah ona rahmet etsin- bu konuda şöyle demiştir:

“Onların yemeğinden yemek mekruhtur. Eğer verilen yemek, miras kalan maldan ve vârislerden küçük yaşta olanların malından ise veya izin vermeyenin (râzı olmayanın) malından ise, yemeği yapmak ve bu yemekten yemek haramdır. Çünkü bu davranış, bülûğ çağına ermemiş küçük çocukların veya izni olmayan kimsenin malından harcama hükmündedir.”[21]

İbn-i Hacer el-Heytemî -Allah ona rahmet etsin- bu konuda şöyle demiştir:

“İnsanları davet etmek için ölen kimsenin âilesi tarafından yapılan ve âdet haline getirilen yemek, çirkin görülen bir bid'attır ve insanların bu yemeğe icâbet etmeleri de aynıdır.”[22]

Ahmed b. Ğuneym en-Nefrâvî -Allah ona rahmet etsin- bu konuda şöyle demiştir:

“Hiç kimsenin bu yemekten yememesi gerekir. Ancak vârislerden bülûğ çağına ermiş birisi yemeği yapmışsa, bu yemekten yemenin bir sakıncası yoktur.”[23]

Kuveyt Fıkıh Ansiklopedisi'nde şöyle gelmiştir:

İslam Soru ve Cevap

Genel Direktör

Şeyh Muhammed Salih el-Muneccid

“Fakihler, ölen kimsenin âilesinin yemek ziyâfeti vermesinin mekruh olduğunda ittifak etmişlerdir.Çünkü ziyâfet, sevinç ve mutluluk günlerinde meşrû kılınmıştır.Keder ve hüznün günlerinde değil...

Hanbelîler, ölen kimsenin âilesinin yemeğinden yemenin mekruh olduğunu, eğer verilen yemek miras kalan maldan ise ve mirastan pay alacak olanlardan kimisi büluğ çağına henüz ermemiş küçük çocuklar ise, yemek yapmanın ve bu yemekten yemenin haram olduğunu açık açık beyan etmişlerdir.

Hanbelîler ve Şâfiîler, taziye yerinde feryad-ü figan eden (ağıt yakan) kadınlara yemek hazırlamanın haram olduğunu, çünkü bunun ma’siyete yardım etmek anlamına geldiğini açık açık beyan etmişlerdir.”[24]

Kısacası:

Ölen kimsenin âilesinin, kendilerine taziye için gelene yemek yapması, mekruhtur. Taziyeye gelenin de bu yemekten yemesi mekruhtur. Hatta bu yemek, yetimlerin ve küçük çocukların mallarından yapılmışsa, ondan yemek haramdır.

Ölen kimsenin âilesi tarafından sana hediye edilen yemeğe gelince, onlara öğüt vermeniz ve böyle bir davranışa tekrar dönmemeleri için bu yemeği kabul etmemeniz gerekirdi. Bu yemeği alıp kabul ettiğinize göre, ondan yemenizde veya muhtaç kimselere sadaka olarak vermenizde size bir günah yoktur. Çünkü yapılması mekruh olsa bile, bu yemeğin kendisi haram değildir. Ölü hayvan eti gibi haram kılınan şeyler hükmünde de değildir. Yukarıda zikredilen bid’at bir gelenek olduğu için sadece mekruhtur.

Kendisine bu yemek hediye edilen kimseye gelince, bu kimse, (bu yemeği alıp kabul etmekle) adı geçen bid’ata ortak olmuş sayılmaz.

Allah Teâlâ en iyi bilendir.

İslam Soru ve Cevap

Genel Direktör
Şeyh Muhammed Salih el-Muneccid

[1] Tirmizî, hadis no: 998. Tirmizî: “Bu hadis hasen sahihtir”, demiştir. Ebû Dâvûd, hadis no: 3132. İbn-i Mâce, hadis no: 1610. İbn-i Kesir ve Elbânî, hadisin hasen olduğunu belirtmiştir.

[2] “el-Umm”, c: 1, s: 317

[3] “el-Muğnî”, c: 3, s: 496

[4] “Fethu’l-Kadîr”, c: 2, s: 142

[5] “Mevâhibu’l-Celîl fî Muhtasari’l-Halîl”, c: 2, s: 228

[6] “Ravdatu’t-Tâlibîn”, c: 2, s: 145

[7] “el-Muğnî”, c: 3, s: 497

[8] Ahmed, Tirmizî ve İbn-i Mâce

[9] “Mecmûu’l-Fetâvâ”, c: 24, s: 316

[10] “İlmî Araştırmalar ve Dâimî Fetvâ Komisyonu Fetvâları”, c: 9, s: 145

[11] “İlmî Araştırmalar ve Dâimî Fetvâ Komisyonu Fetvâları”, c: 9, s: 149

[12] “el-Furû’”, c: 3, s: 408

İslam Soru ve Cevap

Genel Direktör
Şeyh Muhammed Salih el-Muneccid

[13] “Fetâvâ ve Resâil Şeyh Muhammed b. İbrahim”, c: 3, s: 232

[14] Nisâ Sûresi: 10

[15] “Zâdu'l-Mustekni' Şerhi”, c: 15, s: 86 (eş-Şâmile numaralandırılması ile)

[16] “Zâdu'l-Mustekni' Şerhi”, c: 17, s: 86 (eş-Şâmile numaralandırılması ile)

[17] “el-Muğnî”, c: 3, s: 497

[18] Fetâvâ Şeyh Abdulaziz b. Baz”, c: 9, s: 325

[19] “İlmî Araştırmalar ve Dâimî Fetvâ Komisyonu Fetvâları”, c: 8, s: 378

[20] “Zâdu'l-Mustekni' Şerhi”, c: 15, s: 86 (eş-Şâmile numaralandırılması ile)

[21] “Keşşâfu'l-Kinâ”, c: 2, s: 149

[22] “Tuhfetu'l-Muhtac”, c: 3, s: 207

[23] “el-Fevâkihu'd-Devânî”, c: 1, s: 258

[24] “el-Mevsûatu'l-Fıkhıyye”, c: 16, s: 44